

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati (oglasi): Trikrat razdeljena petit-vrsta pri enkratni objavi 12 v, pri vsaki nadaljnji objavi 8 v, pri dvostopni petit-vrsti v reklamnem delu stane vrsta 20 v. Cela stran 30 K, pri večkratnem objavljanju po dogovoru znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr.

Štev. 6.

V Ljubljani, dne 18. aprila 1914.

Leto II.

Izvršilni predpisi k zakonu o osebnih davkih.

V državnem zakoniku so bili pred kratkim razglašeni izvršilni predpisi k zakonu o osebnih davščinah, zadevajoči rentnino, dohodnino, kazenske določbe in splošna določila, nadalje splošno pridobnino in pridobnino javnemu računodajstvu podvrženih podjetij, končno izvršilni predpisi o vpeljavi obdačbe tantijem. Ker so ti predpisi za slehernega zelo važni, podamo v nastopnem nekatero najvažnejše točke teh določil.

Pri sestavi teh izvršilnih predpisov so se kolikor mogoče vpoštevale želje, ki so se v obliki resolucij ali na drug način izrazile v obeh državnih zbornicah in v javnosti. Natančnejša napotila obsegajo tista mesta izvršilnih predpisov, katerih namen je, kolikor največ mogoče varovati upravičene zahteve strank. Tako se je na primer glede pridržka pomislekov ukrenilo, da se, kadar se davčnemu zavezancu naznanijo pomisleki ali kadar se z njim ustno obravnava, skrbi za to, da se davčni zavezanec ne žali z neutemeljenim nezaupanjem proti njegovi dobri veri pri sestavi napovedi, ki jo je po svojem zatrdilu podal po najboljši vednosti in vesti. Nepotrebni ali malenkostni očitki naj bi se sploh opustili. Posebne previdnosti je treba v takih slučajih, v katerih bi moral

davčni zavezanec pri odgovoru na sicer dopustna vprašanja razložiti zaupne privatne razmere.

Svoje vzklicne pravice proti dohodninski prireditvi se smejo davčne oblasti vobče le tedaj poslužiti, če je kršitev zakona znatna in je verjetno, da se bo vzklicu ugodilo. Kakor je vlada ponovno zatrdila, se bo obligatorični vpogled v knjige smel le izjemoma vršiti, in sicer tedaj, kadar bi bili v važnih slučajih utemeljeni pomisleki glede resničnosti napovedi in kadar bi ne zadostovali drugi dokazni pomočki, ki so na razpolago. Pri tem bo tudi paziti, da se ne prekorači meja, ki je potrebna v dosego knjižnega vpogleda, pri katerem se bode moralo opustiti vsako motenje rednega poslovnega in gospodarskega obrata. Tudi se bodo glede knjig vpoštevale poslovne razmere davčnih zavezancev.

Na polju pravice kaznovanja v davčnih stvarih je določeno, da se na temelju ovadb ali naznanil, ki ne bodo obsegale nobenih določenih dejstev, brez primernih poprejšnjih poizvedb ne bode smelo uvesti kazensko postopanje.

Od davčne naklade za manj obremenjena gospodarstva je davkoplačevalec z dohodki ne več kakor 4800 kronami, ki je vzgojil dva ali več otrok, oproščen že tedaj, če je za te otroke skrbel do doseženega 14. leta.

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravska.

(Dalje.)

„Počakaj samo, pa boš še tudi ti srečna!“ ji reče Betka ter se hoče nasmejati. „Še ti postaneš kmalu srečna.“

„Nikdar — kako bi to premogla?“

„Boš videla, da boš. Svet pozabi in ti istotako. Pomiriš se, pa se omožiš...“

„Nikdar! Kako moreš reči kaj takega!“ se hujuje v resnici razdražena. Njeno zalo, nenavadno belo lice pokrije lahna rdečica; globoke, črne oči se nekako svetijo v razdraženosti. Mlada žena zre s priljubljenostjo na svojo zalo tovarišico, v kateri nihče ne bi spoznal nekdanje debele rdečelične Marke.

V svoji bolezni je shujšala ter nekako zrastle; vitka postava je postala nekako nežna, da sedaj izgleda kot nekakšna devica.

„Kako si postala zala, draga Marka!“ ji reče z odkritim občudovanjem. „Fantje bi morali biti slepi, da se ne bi zaljubili!“

„A jaz bi oči izpraskala onemu, ki bi si drznil kaj takega. A ko bi me silili, pa ga zastrupim in sama pa skočim v reko. Kajti gnusi se mi... vse — ves svet!“ In zares se je stresla pri tem mučnem in sramotnem spominu, kakor bi čutila fizično trpljenje. Toda kmalu se je zbrihala in globoko vzdihnila.

„Kaj, to je vse prazno govorjenje... Ko bi se rajše izpolnilo to drugo. Edina moja želja je, naj bi me imeli mati še tako radi kakor svoje dni... Samo, ko bi me pogledali — veš, tako veselo, radostno, spregovorili edino prijazno besedo...“

„Kaj, tudi moja mati od tega časa ne govore z menoj. Ako pa izpregovore, pa mi le očitajo in me zbadajo... A jaz si tega nisem zaslužila,“ je zatarnala.

Tudi glede rednih prispevkov med zakonskimi drugimi ali starši in otroci obsegajo izvršilni predpisi prav ustrezajoča določila.

Vrhutega je finančno ministrstvo poslalo predsedstvom vseh finančnih deželnih oblasti razpis, ki vsebuje zlasti nastopna važna navodila:

Finančno ministrstvo odreja popolno amnestijo (pomilostitev). Davčni zavezanci, ki bodo za l. 1914. priznali višje dohodke, zlasti iz glavnicega premoženja, kakor prejšnja leta, se vobče tudi ne smejo siliti, da bi pojasnili ta prirastek. Davčne oblasti ne smejo rekurirati proti prenizki napovedi dohodarine za leto 1913. in za prejšnja leta, prav tako ne naknadno izpremeniti odmero dohodarine za ta leta, tudi če so ti prizivi (rekurzi) zadobili pravno moč šele po razglasitvi novele o osebnih davkih.

Davčnim oblastim in komisijam se je naročilo, da se pri priredbi davka za leto 1914. z ozirom na splošno pričakovani uspeh pomilostitve ravnaajo po tem, da soglašajo napovedi davčnih zavezancev z dejanskimi dohodki ter uvažujejo te napovedi pri odmeri dohodarine.

Končno se tudi knjižni vpogled ne bo smel razširiti v ta namen, da bi se ob tej priliki poizvedele druge okoliščine, ki ne tvorijo predmet dokaznega postopanja, ali pa da bi se pri takem vpogledu dobil material za odmero davka drugih davčnih zavezancev.

Prestolonaslednik Franc Ferdinand v Monakovem.

V torek dopoldne je prispel nadvojvoda Fran Ferdinand v Monakovo na Bavarskem, da v imenu avstrijskega cesarja vrne dunajski obisk bavarske kraljevske dvojice. Na kolodvoru ga je sprejel bavarski kralj z dvorom. Med vožnjo v kraljevi dvorec je burno pozdravljala velikanska množica našega prestolonaslednika.

„Oče so dobri; se pravi, oče bi mi ne mogli biti boljši. Toda mati — uprav kakor bi imeli srce iz kamena... Ko sem ležala bolna, onemogla, sem si želela samo eno, da bi umrla, ker so moja mati takšni. Toda ta želja se mi ni izpolnila. Mislija sem si, ko bi me poljubili vsaj enkrat tako kot svoje dni, ko sem bila še majhna, pa bi mi odleglo na veke na duši... A to edino me muči tudi sedaj...“

Užaljena je umolknila in obe sta se zamislili.

„Marka!“ se je oglasil klic na dvorišču. Ta se se zganila, se nasmejala tovarišici in zdirjala domov. Na sredi dvorišča je stal voz, opremljen z lestvami in okrog njega se je spretno kretal hišni gospodar. Shujšal je bil nekoliko; postarano lice je namesto zaspanskega izraza kazalo neko živahnost, kar je povzročalo, da je izgledal nekako umno.

„Kje si se zopet mudila?“ je zaklical očita je pastorki, obenem pa se ji je nežno in laskavo smehljaj v oči. Greva z Jankom nakositi nekoliko trave na livado. Daj nama kaj jesti, bodisi semkaj na dvorišče, da se mati ne bi zbudila... Toda Pavleka, lenuha, zapodi s peči. Pojde z nama tudi on; živino že nekako nakrmiš...“

„Ne bojte se,“ ga pomirja ona in oba sta bila potolažena, ker sta se razumevala z vzajemno nežnostjo.

Švedski kralj nevarno obolel.

Švedski kralj Gustav ni nenevarno zbolel; ima namreč želodčno in črevesno bolezen. Kralj se je porodil dne 16. junija 1858, je obiskoval šolo, kjer je sedel s sinovi srednjega stanu na eni in isti klopi, študiral l. 1877—1878 v Upsali in Kristijaniji in se nato podal na potovanje po Evropi. Najraje se kralj Gustav peča z vojaškimi vprašanji in socialno politiko, zlasti pa posveča svojo paznost konjeništvu in je pri konjenici dosegel vsa dostojanstva. Kralj Gustav je oženjen z badensko princesinjo Viktorijo, vnukinjo nemškega cesarja Viljema I., ki se je porodila 7. avgusta 1862. Iz tega zakona so trije sinovi.

Švedski kralj Gustav, ki je nevarno obolel.

IX.

Zopet je nastopila pomlad. Že druga od tega časa, kar se je Martin Zvar ločil od svoje žene.

Kakor bi priroda sama hotela poravnati protivja, je od svoje krasote podelila le malo sijajnim mestom. Vso mičnost, slično najzaljšim dragotinam, je razsula v obližju skromnih koč. V bližini palače nimaš mladega, svežega bukovja, ne čuješ slavčevega petja, ne oveje te svež, preprost, prevzemajoč čar pomladi.

„Pri nas že popevajo škrjanci,“ si misli Martin, opirajoč svojo glavo ob roko in otožnost mu razjeda dušo. Iz ozkega „kabineta“, v katerem se je težavno obrniti, zre skozi okno na pusto dvorišče. Ne vidi ničesar kakor zgolj umazano, žolto zidovje, okna, duri in med njimi nekoliko belkastega obnebja. Sosedna, stara devica, je obesila kletko s kanarčkom na hodnik, kamor le poredkoma zabldi gost: solnčni žarek. In tič je jel tu hresčeče, presunljivo peti.

„Kako krasno sije solnce pri nas — tam doma!“ si je mislil, mašeč si ušesa, da bi zoprni mu kanarček ne begal njegovih misli na škrjančka. Pota so se že posušila, ljudje sejejo prve jariné. Pričenjajo polagoma, pomalem... Kajti zemlja je še napita, volički se kmalu utrudijo... Vsaki hip je treba obstati in osnažiti gredelj z otiko... (Dalje prihodnjič.)

Novi vitez reda črnega orla.

Ob svoji navzočnosti na Dunaju sredi preteklega meseca je neški cesar Viljem podelil avstrijskemu nadvojvodi Petru Ferdinandu red črnega orla. Nadvojvoda Peter Ferdinand je bil 13. avgusta 1893 imenovan za poročnika v 59. pehotnem polku v Salzburgu. Pozneje je bil premeščen k pehotnemu polku

Nadvojvoda Peter Ferdinand, ki je bil odlikovan z redom črnega orla.

št. 41, kjer je postal stotnik. Nato se ga premestili k 4. polku tirolskih cesarskih lovcev ter je postal leta 1911 generalmajor in poveljnik 49. pehotne brigade. Sedaj je nadvojvoda Peter Ferdinand poveljnik 25. pehotne divizije.

Novi namestnik deželnega poglavarja bosenskega.

Cesar Franc Jožef je imenoval drugega podpredsednika bosensko-hercogovskega deželnega zbora doktorja Nikolo Mandiča za namestnika deželnega načelnika Bosne in Hercegovine. Dr. Nikola Mandič je rodom Bošnjak. Po poklicu odvetnik je že pred pripojitvijo zavzemal odlično mesto v političnem življenju v Bosni. Vsled svojega izrazitega narodnega čustvovanja in svojega lojalnega in patriotičnega mišljenja si je že zgodaj pridobil mnogo privrženecv izmed prebivalstva.

Novi nadvladika salcburški.

Novi nadškof dr. Baltazar Kaltner je postal leta 1875. učitelj za verouk na višji realki v Salzburgu, leta 1886. pa je dobil mesto profesorja za cerkveno zgodovino in kanonsko pravo na bogoslovnem oddelku salcburškega vseučilišča. Kot krški škof je bil dr. Kaltner član koroškega deželnega zbora in je bil tudi poklican kot dosmrtni član v gosposko zbornico državnega zbora. Poglavitnega pomena je njegovo delovanje na znanstvenem polju; njegova prejšnja predavanja o cerkveni zgodovini na salcburškem vseučilišču so uživala visoko spoštovanje; zlasti v pedagoških vprašanjih cenijo sedanjega nadvladiko prav visoko.

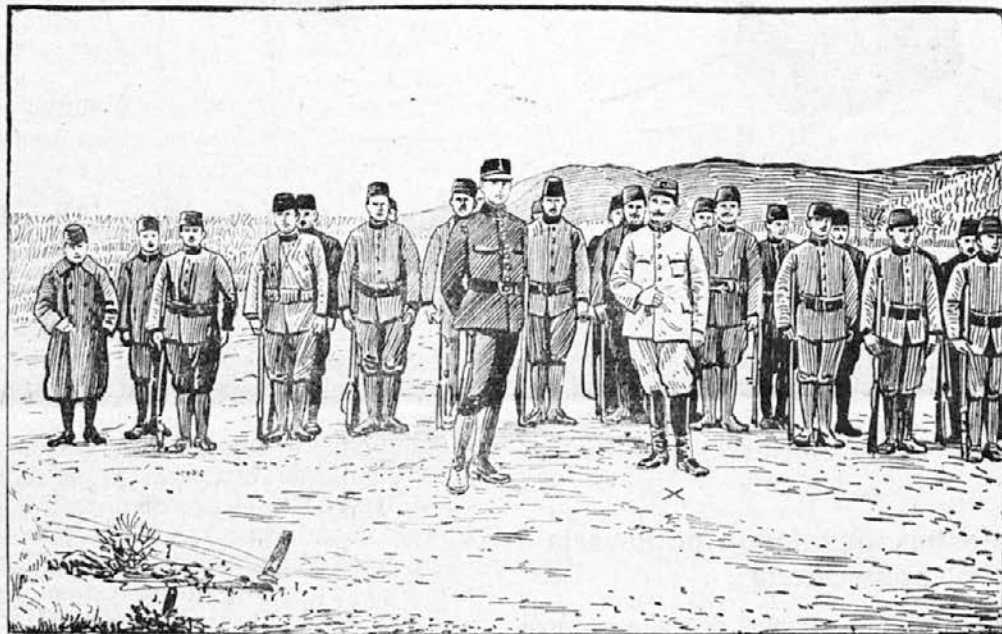
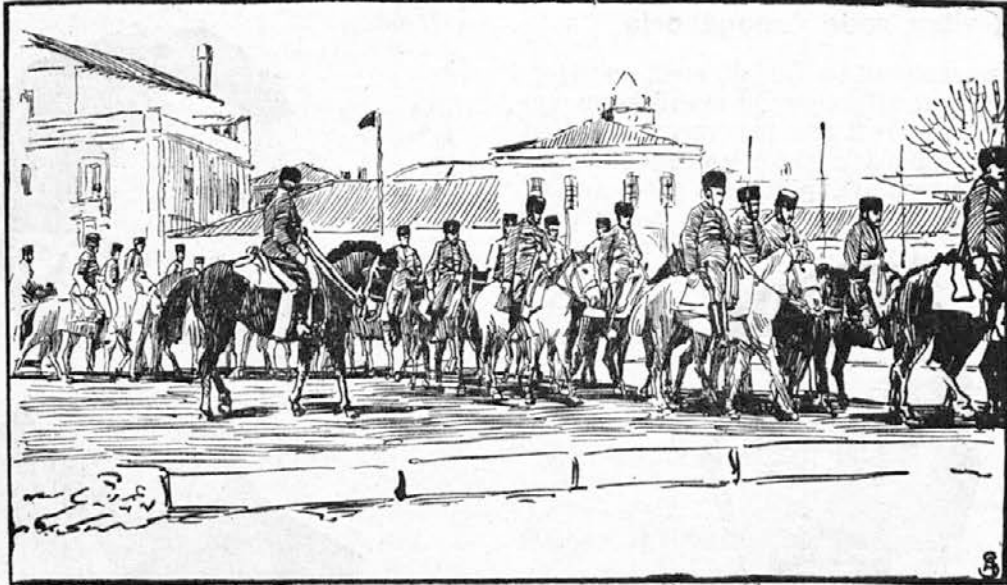
Dr. Nikola Mandić,
novi namestnik deželnega poglavarja Bosne in Hercegovine

Mobilizacija v Albaniji.

Epirotske homotije napravljajo trajno albanski vladi in evropskim kabinetom, ki jim je mnogo ležeče na sanaciji najmlajše balkanske države, težke skrbi. Grška posadka se po pogodbi umika iz južnih pokrajin, a domače prebivalstvo, ki je tvorijo večinoma Grki, so nezadovoljni s priklopitvijo k Albaniji. V epirotskih vrstah se bojuje mnogo grških vojakov in častnikov v uniformi; orožja, ki ga jim daje Grška, imajo dovolj. Razvili so se precejšnji mali boji, v katerih so Epiroti dosegli prav znatne uspehe. Pred kratkim so pri Korici Epiroti ujeli albanskega majorja Emina Rešida z njegovimi četami vred. Albanski orožniki, ki so jih izučili holandski častniki, imajo mnogo dela.

Škof Kaltner, novi nadškof solnograški.

Mobilizacija v Albaniji. Zgoraj: Jezdeči orožniki pri odhodu. Spodaj: Albanski major Emin Rešid (X), ki je bil pri Korici s svojim orožniškim oddelkom vred ujet.

Tedenske novice.

(Imenovanja v sodnijski službi.) Višji deželnosodni svetnik graškega nadsodišča dr. Emanuel Bayer je imenovan za dvornega svetnika. Iz Celja v Celovec je premeščen višji deželnosodni svetnik Gvidon Visconti. Višji deželnosodni svetniki so postali deželnosodni svetniki dr. Viljem Janežič v Mariboru, dr. Frančišek Glas in dr. Alojzij Steinberger v Gradcu, Viktor Pfeifer v Ljubnu, dr. Jakob Toplak v Ljubljani in dr. Adolf Boschek, ki se iz Ljubljane v Celje premesti. Dr. Franc Hoffer, deželnosodni svetnik v Gradcu, je imenovan za sodnega nadzornika pri justičnem ministrstvu. Naslov in značaj višjega deželnosodnega svetnika je podeljen deželnosodnemu svetniku Henriku Detitschegu v Mariboru.

(Izpit za stavbinskega mojstra) sta napravila g. Jaro Brajer in g. Prem.

(Nabori v Ljubljani.) Glavni nabori za mesto Ljubljana bodo 9., 10. in 12. junija. 9. junija pride k naboru 1. in 2. razred domačih, 10. junija 3. razred domačih in 1. razred tujih, 12. junija pa 2. in 3. razred tujih nabornikov.

(Domovinsko varstvo.) Nadvojvoda-prestolonaslednik Franc Ferdinand je prevzel pokroviteljstvo nad „Deželno centralo za domovinsko varstvo“ na Kranjskem.

(Kranjska deželna banka.) Pri zrebanju 4½% komunalnih zadolžnic in 4½% zastavnih listov kranjske deželne banke, ki se je vršilo v sredo, dne 15. aprila v sejni dvorani deželnega odbora, so bili izzrebani sledeči zastavni listi po 2000 kron: št. 111, 78, 140, 131, 67, 103, 122, 68; po 1000 K: št. 74, 41, 112, 95; po 200 K: št. 217, 42, 21, 46, 150; po 100 K: št. 5, 17, 50. Od komunalnih zadolžnic so bile izzrebane sledeče številke: po 10.000 K: št. 154; po 2000 K: št. 178, 132, 234, 151, 126,

294, 160 po 1000 K: št. 115, 85, 44; po 200 K: št. 136, 92, 61, 79, 143, 6; po 100 K: št. 35 in 47. Izžrebane zadolžnice in zastavni listi se bodo izplačevali po nominalni vrednosti po 1. juliju t. l. pri glavni blagajni deželne banke.

(Na deželni gospodinjski šoli v Repnjah) se zaključil zimski tečaj dne 25. aprila t. l. Letni šestmesečni tečaj pa se prične dne 5. maja t. l. in bo trajal do 25. oktobra t. l. Sprejemajo se gojenke, katere so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14 let. Učenke ostanejo ves čas tečaja v zavodu šolskih sester in plačajo mesečno 30 K za hrano, stanovanje in drugo. Za obrabo pohištva in učil je plačati za cel tečaj enkrat 15 K. Prošnje za vsprejem je vlagati najkasneje do 20. aprila t. l. pri vodstvu šole v Repnjah. Prošnjam je pridejati zadnje šolsko izpričevalo, krstni list in zavezno izjavo staršev ali njih namestnikov, da bodo obdržali gojenko skozi celi tečaj v zavodu. Pripomni se, da se uče gojenke teoretično in praktično vsega gospodinjsva kot kuhanja, šivanja in krojenja, vzgoje otrok, vrtnarstva, živinoreje, dela na polju in računstva pod vodstvom šolskih sester in strokovnih učiteljev deželnega odbora.

(Mlekarski tečaj na Vrhniki) se prične 4. maja t. l. Termin za vlaganje prošenj za vzprejem v tečaj se je podaljšal do 24. aprila t. l. Prošnje je vlagati pri deželnem odboru v Ljubljani.

(Nov vozni red dolenjske železnice.) Okoli 15. maja bo otvorjena nova belokranjska železnica; s tem stopi tudi nov vozni red v veljavo, ki je za enkrat določen tako: Odhod iz Ljubliane ob 8. uri 5 minut zjutraj, prihod v Karlovec ob 2. uri 50 minut popoldne; odhod iz Ljubliane ob 12. uri 50 minut popoldne, prihod v Karlovec ob 6. uri 45 minut zvečer; odhod iz Ljubliane ob 6. uri 45 minut zvečer, prihod v Karlovec ob 1. uri 10 minut ponoči; odhod iz Ljubliane ob 9. uri zvečer, prihod v Novo mesto ob 12. uri 30 minut po noči, kjer bo ostajal do 4. ure zjutraj in bo prišel v Karlovec ob 7. uri 30 minut zjutraj. — Odhod iz Karlovca ob 4. uri 45 minut zjutraj, prihod v Ljubljano ob 10. uri 50 minut dopoldne; odhod iz Karlovca ob 7. uri 55 minut zjutraj, prihod v Ljubljano ob 2. uri 30 minut popoldne; odhod iz Karlovca ob 2. uri 20 minut popoldne, prihod v Ljubljano ob 9. uri 17 minut zvečer; odhod iz Karlovca ob 7. uri zvečer, prihod v Novo mesto ob 10. uri 34 minut, kjer bo ostajal do 6. ure zjutraj in bo prišel v Ljubljano ob 9. uri dopoldne. Od Ljubliane do Karlovca bo torej rabil vlak 6 ur in 45 minut.

(Društvo „Vrtnarska šola“) je na občnem zboru v Škofji Loki dne 7. t. m. izvolilo k že obstoječem odboru še nadaljne tri svetovalce in dva pregledovalca računov tako da tvorijo sedanji odbor kot svetovalci gg.: Burdyh Ervin, Škofja Loka; Flere Anton, Kamnik; Halada Marija, Škofja Loka; Herzmansky Franc, Ljubliana; Thaler Rafael, Škofja Loka; kot pregledovalci računov gg.: Aparnik Franc, Kamnik; Celeari Franc, Trata; dr. Podgornik Karol, Gorica; Plantarič Ignacij, Škofja Loka.

(Na deželni gospodinjski šoli na Vrhniki) se prične šestmesečni letni tečaj dne 1. maja in bo trajal do 1. novembra t. l. Sprejemajo se gojenke, katere so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14. leto. Učenke ostanejo cel čas tečaja v zavodu šolskih sester in plačajo mesečno 30 kron za hrano, stanovanje in drugo. Prošnje za sprejem je vlagati najkasneje do 28. aprila t. l. pri vodstvu šole na Vrhniki. Prošnjam je pridejati izjavo staršev ali njih na-

mestnikov, da bodo obdržali gojenko skozi celi tečaj v zavodu. Gojenke se uče teoretično in praktično vsega gospodinjsva, kot kuhanja, šivanja in krojenja, vzgoje otrok, vrtnarstva, živinoreje, dela na polju in računstva pod vodstvom šolskih sester in strokovnih učiteljev deželnega odbora.

(Umrli.) V Ljubljani je umrl dne 14. aprila hišni posestnik na Erjavčevi cesti št. 14. Ludovik Zeschko v 76. letu starosti. — Umrli je v Meranu 11. t. m. soproga bankirja Emerika C. Mayer-ja, gospa Fani Mayer, roj. Gallé, po daljši bolezni. Truplo so prepeljali v Gradec, kjer se je vršil pogreb. — V Gradcu je umrl Boltežar Knappitsch, ki je bil pred leti na ljubljanski realki profesor kemije in nekaj časa tudi okrajni šolski nadzornik za nemške šole v Ljubljani. — V Dragatušu pri Črnomlju je umrl 31 letni bivši župan Mate Mušič. — V Ljubljani je umrla 90 letna Ana Kramaršič, mati stotnika Kramaršiča. Poznala jo je cela Ljubljana, ker se je kot priprosta ženica z ruto na glavi vozila v sivo kočiji. — Umrli je v Ljubljani 39 letna Elvira Vidmajerjeva. — V Ljubnem je umrl 85 letni gostilničar Matevž Skala. — Martin Baš iz Zagorja se je smrtno ponesrečil v Nemčiji v premogokopu. — Kleparski mojster Miško Mencinger v Radovljici je padel 1 meter globoko na kameniti tlak in se ubil. — Umrli je dekan Mihael Trček v Šmarni pri Ljubljani. — V Ljubljani sta umrla 25 letni Franc Munda in 48 letna Marija Gašperlin v Rožni dolini. — V Mengšu je umrl 42 letni Ludovik Holzer, tovarnar slamnikov. — V Ljubljani je umrl 46 letni sodni sluga Ivan Gantar.

(Požari.) Pogorelo je v Spodnjem Zalogu župnije Cerklje na Gorenjskem v noči na velikonočno nedeljo, 12. aprila, okoli 10. ure posestniku Jožefu Burgarju: šupa, hlev, dva pada, sedem goved, devet mladičev s staro svinjo. Mihaelu Krivcu pa je uničil ogenj hišo, pod, hlev in vse, kar je bilo pod strehami. Goreti je začelo na podu Jožefa Burgarja. Brezdvomno je zanetila ogenj zlobna roka. Na kraj požara so prihitele požarne brambe iz Komende, Cerkelj in Zgornjega Brnika, ki so storile v polni meri svojo dolžnost in ogenj omejile na goreče stavbe. Na pogorišču sta komendsko in brnško društvo delovali do približno ene ure zjutraj. Pogorelca sta bila zavarovana le za neznatne svote. Krivcu je zgorelo skoraj vse, celo obleka. — Posestnik Franc Dobravec iz Broda, občina Cerklje, ima v bližini državne ceste pri vasi Brod gospodarsko poslopje, kjer ima shranjeno različno poljedelsko orodje. Dne 4. t. m. je izbruhnil v onem posloplju ogenj, ki se je hitro razširil in uničil vse poslopje. Kako je ogenj nastal, se še ne ve, vendar mislijo, da je kak človek v posloplju prenočeval in da je po nesreči zažgal z vžigalicami. Zgorelo je štiri-deset stotov sena, 295 hrastovih desk, trije vozovi, troje sani, en plug in ena brana. Poslopje je bilo zavarovano. — Te dni je izbruhnil ogenj v hiši posestnika Mihaela Blažka v Hruševju na Notranjskem. Ogenj je lokalizirala domača požarna bramba. Škoda znaša 5850 kron, zavarovalnina 5400 kron. Kako je požar nastal, se doslej še ni dognalo.

(V vipavski dolini) je naprodaj še mnogo vina, hektoliter po 24 do 28 K.

(Priprosto sredstvo proti zastrupljenju krvi.) Čestokrat se dogodi, da se zbode kdo s peresom, ki je bilo v črnilu, pa si na ta način lahko zastrupi kri. Prav tako si zastrupi kri s šivanko ali goreče vžigalico, ako je skočilo z nje nekoliko fos-

fora na prst ter se je opalila koža. Dotično mesto hitro oteče in boli. Pri tem menda pomaga priprosto sredstvo, namreč mleko. Treba samo vtakniti prst ali roko v mleko. Ker se kmalu ogreje, ga je treba parkrat premenjati. Ranjenec kmalu opazi, da mu je laglje, tekom ene ure pa mine nevarnost zastrupljenja.

(Pri podiranju dreves ponesrečil.) Dne 6. t. m. dopoldne je podiral v bližini domače hiše vrbe 56letni hlapec Janez Rebselj, ki je bil uslužben pri posestnici Jožefi Rebselj iz Št. Jakoba pri Št. Jerneju na Dolenjskem. Nesreča je hotela, da je neko debelo drevo, katerega deblo je bilo prav široko, zgrabilo Rebselja tako nesrečno, da je padel na tla in da je bil na mestu mrtev.

(Vol poškoval gospodarja.) Ko je pripeljal dne 8. t. m. posestnik Janez Golob iz Velikega Podljubna vola iz domačega hleva, da bi šel z njim orat, je vol nenadoma zdvijal, se vrgel na gospodarja in mu razparal z rogovi čreva. Golobu so prihiteli na pomoč sosedje, ki so vola z vilami in kopačami nagnali.

(Nočni napad.) Te dni je prišel neki tujec okrog desete ure ponoči k hiši 71letne posestnice Elizabete Demšar iz Selc in je potrkal na okno njene spalnice. Ker je Demšarjeva mislila, da je prišel domov njen sin, je rekla, da so hišna vrata odprta. Kako pa se je ženica ustrašila, ko je kmalu nato stopil v njeno sobo neznanec, ki jo je prijel za obe roki in je ni hotel izpustiti. Demšarjeva je klicala na pomoč in se je hotela z vso silo oprostiti napadalca, ki je takoj nato zbežal v kuhinjo. Ko pa se je lopov prepričal, da je Demšarjeva sama doma, je prišel zopet v njeno spalnico in jo je začel daviti. Na klice uboge ženske, je prihitel na pomoč neki krojač, ki je stanoval v isti hiši v prvem nadstropju. Napadalec se je krojača ustrašil in je pobegnil. Kaj je neznanec hotel in kdo je bil, se še ne ve, vendar sodijo, da je bil neki Florijan Verhunc iz Železnikov, ki je ušel iz deželne blaznice na Studencu in ki se je isti čas potikal po tamošnji okolici.

Razne stvari po svetu.

(Ogleduštvo.) Na Dunaju se bodo v kratkem vršile obravnave proti ogleduhom, ki so vohunili v korist Rusije. Zanimiva obeča biti obravnava proti bivšemu nadporočniku Francetu Nawratilu.

(Pismonoša napaden.) V Gorici je v torek dopoldne maskirani neznanec napadel pismonošo Janeza Poljanec iz Otlice. Ko je Poljanec nesel pošto iz Ajdovščine v Otlico, je maskirani neznanec nanj ustrelil in ga oropal. Oropanih je več tisočakov. Otlíčani so sedaj večinoma z doma, pa so denar za Veliko noč poslali domov. To je napadalec vedel in izvršil napad.

(Obiski vladarjev.) Minule dni so se vršili obiski vladarjev trozveze. Nemški cesar je obiskal avstro-ogrškega vladarja in italijanskega vladarja. Na poletje se pa obiščejo ruski car, predsednik francoske republike in angleški kralj v Petrogradu. Tudi tem sestankom seveda se pripisuje velika politična važnost. Govori se pa tudi, da bo prišlo do sestanka med ruskim carjem in rumunsko vladarsko rodovino.

(Smrtni padec v gori Rax.) Na veliko soboto se je peljalo četvero Dunajčanov v Payerbach pod goro Rax. V noči na nedeljo so se podali na pot in imeli kljub temu, da na gori ni bilo letos dosti snega, zelo naporno hojo. Končno so dospeli vsi štirje

do neke strme, zelo ozke in nevarne stene. Nakrat je prvemu izpodrsnilo, in stopil je z nogo ognjarju Schusterju, ki je bil za njim na vrvi, na roko. Ta je spustil cepin, zgubil ravnotežje in kljub poskušanju se ustaviti, zdrknil preko roba v brezdno. Ze kar, ko je dospela prva rešilna ekspedicija, se je neki turist spustil po 70 m dolgi vrvi v prepad, a ponesrečenca niti videti ni mogel. Šele gorskemu vodniku Spielbühlerju se je posrečilo, priti do trupla ponesrečenega. Schuster je padel čez 600 m visoko steno in zadobil take rane, da je takoj umrl. Ponesrečeni zapušča na Dunaju mater, vdovo poštnega uradnika, ko je edinec je bil. Pravijo, da je veljal kot drzen, a kljub svoje mladosti, 24 let, zelo spreten hribolazec.

(Rusija in nje težave na Mongolskem.) Rusija ima težave na Mongolskem z domačini pri naborih. Tam živi nad 700.000 ljudi, ki so vajeni po vzhodnem načinu samo lenobo pasti. Rusi so nameravali ustanoviti domačo konjico, pa so morali vse orožje in opravo od doma tja poslati. K novačenju je prišlo 2000 oseb, od katerih je bilo le 300 za silo potrjenih, v Rusiji bi jih bilo od teh baje potrjenih komaj 10. Med domačini so razširjene nalezljive bolezni. Vojaško vežbanje je jako težavno, zakaj Mongolci so leni in niso vajeni kazni. Težko jih je bilo privaditi na skupno kuhinjo, vsak si je hotel sam kuhati. Ko se je vršilo novačenje drugič, je bil prav tak uspeh, pa še tisti, ki so bili potrjeni, so večidel pobegnili. Baje so Kitajci z opijem tako upropastili mongolski narod. Treba bo šol in zdravstvenih odredb pa cest, da se bo ljudstvo dvignilo kulturno in gmotno.

(Strahoten zločin.) O strahotnem zločinu poročajo iz Rusije. V vasi Caričin so trije fantje privlekli deklet, katero so bili prej posilili, ponoči na pokopališče in jo pribili na nagrobni križ. Dekle se je branilo in kričalo in prosilo, a vse zaman. Podivjani fantje so jej zabili celo skozi oči žeblje. Prihodnje jutro so našli mrtvo deklet, viseče na križu. Policija je pričela takoj poizvedbe za nečloveškimi zločinci, a doslej brez uspeha.

(Še en panamski prekop?) Neka francoska družba se pogaja s kolumbijsko vlado za zgradbo konkurenčnega prekopa proti panamskemu prekopu. Prekop bi se začel v Urabaškem zalivu, uporabivši strugo reke Arato prav do podnožja gorovja, tako da bi šlo pravzaprav le za približno 30 km dolg predor skozi gorovje; prekop bi se končal v zalivu Cupica na Tihem oceanu. Družba bi razpolagala s 300 milijoni frankov glavnice in upa, da bi to zado-stovalo za popolno zgradbo kanala. Proti temu načrtu je ameriška Unija že vložila protest, dasi bi imel predor služiti zgolj trgovinskim ciljem. Stvar pride najbrž še pred haaško mirovno sodišče. Družba se pa na ta protest ne namerava ozirati in takoj pričeti z deli.

(Nesreči ob poletu pri Aspernu.) Ob poletih pri Aspernu se je na Veliko nočno nedeljo pripetila velika nesreča. Ko je baron Pasquier svoje drzne polete med viharnim ploskanjem dovršil, se je dvignil pilot Lemonier s svojim potnikom Bourhisom kvišku, da poizkusi svoj eksperiment s padalno pripravo. Ko se je aviatik mirno dvignil 400 metrov visoko, je Bourhis skočil iz aparata. Gledalci so zapazili, da se padalna priprava ni razvila in je zato Bourhis hitreje kakor navadno padal. Tudi Lemonierjev aparat je izgubil ravnotežje in je padel na tla, a pilot Lemonier je zadnji trenutek skočil iz aparata,

Lemonier je nevarno ranjen, aparat se je zazbil. Bourhis si je zlomil obe nogi in je zadobil notranje poškodbe. Nadalnje polete so takoj odpovedali.

(Pridelovanje tobaka v Srbiji.) Srbska tobačna uprava je sklenila, da se letos s tobakom zasaadi 12.000 ha zemlje, in sicer 3000 ha v starih mejah in 9000 v novih pokrajinah. Pri srednji letini je od tega pričakovati 6 milijonov kilogramov tobaka. V novih krajih se največ tobaka prideluje v skopeljskem okrožju, najboljši tobak pa dajeta okraja Štip in Radovište. — Tobačni monopol se v polnem obsegu uvede tudi v novih krajih, s čimer pa seveda niso zadovoljni tamošnji in zlasti solunski trgovci, katerim je preje kupčija s tobakom nesla lepe zasluzke.

(Velesile zahtevajo umeknitev grških čet iz Epira.) Velesile izročje v najkrajšem času Grški skupno noto, da umakne svoje čete iz Epira. Splošno se je pa položaj v Epiru izboljšal, albansko orožništvo odbija vse napade vstašev prav uspešno.

(Długoczev naslednik.) Novi gališki minister postane najbrže državni poslanec in načelnik poljskega kluba dr. Leo. Bajje bo imenovan še pred zasedanjem delegacij.

(Avstrijski vojaki v Albaniji.) V Skader je prispelo 60 mož pehotnega polka št. 97 pod poveljstvom nadporočnika Alfonza Martina. Ta oddelek avstrijskega vojaštva je dodeljen mednarodni komisiji za določitev severne in severnovzhodne albanske meje. Avstrijsko-ogrška komisija je pod poveljstvom polkovnika Mietzla in bo odšla v okolico Prizrena. Komisija za določitev meje bo imela dela do jeseni.

(Enkratni davek za vojaške namene v Nemčiji.) Kakor znano je sklenil nemški državni zbor enkratni davek v višini ene milijarde za militariistične namene. Ta davek zadene le premožne sloje in znaša poldugi procent vsega premoženja. Koliko bogastva se steka v rokah posameznikov, je pokazalo ravno plačevanje tega brambnega prispevka. Pet davkoplačevalcev je plačalo 22 milijonov mark brambnega prispevka! In sicer je plačala gospa Berta Kruppova 8.800.000 mark, grof Donnersmarck 4.200.000, cesar Viljem 4.100.000, veliki vojvoda Mecklenburški 3.400.000 mark in grof Thurn-Taxis poldrug milijon. Na podlagi tega se tudi lahko izračuna, koliko je vredno premoženje teh „revežev“, ker znaša brambni prispevek poldrugi odstotek vsega premoženja. Premoženje Kruppove je torej vredno 1760 milijonov, grofa Donnersmarcka 840 milijonov, cesarja Viljema 820 milijonov, velikega vojvode Mecklenburškega 680 milijonov in grofa Thurna 300 milijonov. Kruppova ima tovarno za topove, puške, sploh za morilno orožje in ima tudi največje premoženje.

(Ognjenik Etna izbruhnje.) Kakor poročajo iz Palerme, kažejo vsa znamenja, da izbruhnje v najkrajšem času ognjenik Etna. Iz žrela se dvigajo gosti, črni oblaki dima, ki se vzdigujejo do 900 m višine nad ognjenikom.

(Eksplozija v zraku.) Na letališču Kaditz pri Drazdanih je pretekli teden poletel letalec Reichelt. Spremljala ga je njegova svakinja. Reichelt ni bil še dolgo v višini, ko je naenkrat eksplodiral motor, aparat se je vžgal in padel na zemljo. Reicheltova svakinja je bila takoj mrtva, njega so pa potegnili težko ranjenega izpod letala. Prenesli so ga v bolnišnico, kjer je pa kmalu umrl.

(Vladarski dohodki.) Vladajoči nemški knezi so se na korist novega oboroževanja in pomno-

ženja nemške vojske odpovedali dosedanji, povsem krivični davčni svobodi ter bodo plačevali posebej tudi nekaj davka. Davčni vijak ne bo sicer toli krut za te kneze, kakor je za druge zemljane, a plačevali bodo vsaj nekaj za ljubo državo, ki jih redi in plačuje sijajno. Nemški časopisi so prinesli pri tej priliki pregled dohodkov nemških in drugih vladajočih knezov. Cesar Viljem II. ima posestva, ki mu donajajo na leto čistih 13 milijonov mark. Kronska fideikomisna renta mu donaja 17.719.000 mark in končno dobiva še 19 milijonov mark iz civilne liste. Nemški cesar „zasluži“ torej vsako leto 49.719.000 mark. — Bavarski kralj ima 5.402.476 mark na leto, saški kralj 3.674.927 mark, württemberski 2.064.544 mark, veliki vojvoda badenski 1.930.000, veliki vojvoda hesenski 1.330.000, veliki vojvoda mecklenburški-šverinski ter vojvoda braunschweiški po 1.200.000 mark itd. Ruski car dobiva „plačo“ 30 milijonov na leto; dohodki njegovih posestev pa so še večji; avstrijski cesar ima civilno listo 19.210.000 mark, laški kralj 12.840.000 mark, španski kralj 7.120.000 mark, sultan 7.023.341 mark, japonski mikado 6.199.200 mark, kralj belgijski 3.500.000, kralj švedski 1.626.575, kraljica nizozem. 1.360.000, kralj danski 1.299.000, kralj grški 1.060.000, kralj bulgarski 1.000.000, kralj srbski 970.000 in kralj črnogorski 161.148 mark na leto. Vrhu tega pa imajo vsi ti še dohodke privatnih in kronskega posestva.

(Najnovejše vsučilišče.) Kako mogočno se je razvila že letalna tehnika kaže to, da so na vseučilišču v Yali v Ameriki otvorili poseben oddelek za teoretični in praktični pouk v letanju, za zgradbo letal in za vaje v konstrukciji letal.

(Novo avtomobilno zvezo) otvorijo 1. maja med Rečico na Paki in Gornjim gradom v Savinjski dolini.

(Zabranjajte mladini kaditi!) Neki zdravnik je preiskal 37 učencev v starosti 9 do 14 let, ki so se navadili kaditi. Nasledki kajenja so bili pri 27 učencih jako žalostni: trpeli so na slabi prebavi, bitju srca, njihov razum je mnogo izgubil, bili so nagnjeni pitju opojnih pijač in njih krvni obtok je bil nepravilen; 12 učencem je mnogokrat tekla kri iz nosa, 20 ni moglo redno spati, enega pa se je že lotila huda jetika.

(Pomladitev častniškega zbora.) Na prestolonaslednikov ukaz se izvede v kratkem pomladenje častniškega zbora v Avstriji. Kakor poročajo dunajski listi, bo do meseca majnika vpokojenih 16 generalov.

(Turčija je najela v Parizu posojilo.) Sultan je izdal irade, ki pooblašča Džavid bega, da sme podpisati novo v Parizu sklenjeno turško posojilo 35.200.000 turških funtov. Turčija dobi takoj 22 milijonov funtov, da poplača predujme, ki so se dovolili med in po vojskah v Tripolisu in na Balkanu. Graditi se prične takoj francoska železnica Sam-sun—Siva in pristanišči v Jaffi in Haifi.

(Sanmi po sladkorju.) Tak izlet slika Old Nick v listu „Petersburger Herald“. Cesarica Aleksandra Feodorovna, soproga carja Nikolaja I., se je zelo rada vozila s sanmi. Nekdaj je pravila v navzočnosti barona Stieglitzja, tedanjega upravitelja ruske državne banke: „Škoda, da so izleti na saneh poleti nemogoči!“ — „Veličanstvo naj samo ukaže in priredili se bodo izleti na saneh tudi poleti!“ je odgovoril baron kot kavalir. — „Kako? Izlet na saneh poleti in v tej vročini?“ je začudeno vprašala cesa-

rica. — „Če me veličanstvo v nedeljo blagovoli počastiti s svojim obiskom, tedaj bo prav gotovo prirejen izlet na saneh.“ — „Nato sem v resnici radovedna,“ je odgovorila cesarica. In izlet na saneh se je faktično vršil: seveda ne po snegu, marveč po sladkorju. Baron je imel namreč največjo tovarno za sladkor na Ruskem in je dal posuti drevored svojega velikega parka z zdrobljenim sladkorjem. Sladkor je potem daroval svojim sosedom, ki so ga kaj kmalu pobrali.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

Naše domače živali.

(Dalje.)

Ovčarstvo je v takih krajih na mesu, v katerih imajo dovolj bregovitih, suhih, z gosto in močno-pernatno travo obrastanih pašnikov. Nizki in močvirnati pašniki povzročajo razne ovčje bolezni, ki vzemo ves dobiček, da, včasih cele črede. Ovca brez zdrave paše je nemogoča. Kar smo omenili o ovcah, velja tudi za rejo koz.

Slehnemu živinorejcu je znano, da si niso živali enega rodu povsem slične. Krajevne razmere, podnebje, klaja, odbiranje plemenskih živali itd. vpliva glede na telesnost najslabše živine tako, da se živali istega rodu sčasoma izpremenijo. Seveda ostanejo rodovni znaki vedno enaki. Na ta način nastanejo različne pasme.

Pod imenom pasma razumemo skupino domačih živali enega rodu, ki so nekoliko različne telesnosti od druge živine ravnoistega plemena. Dalje se odlikuje pasma po enostranskih dohodkih; tako n. pr. so živali enoiste pasme prav dobre za debeljenje, ali za mleko, ali za vprego itd. Vsak rod ali pleme ima mnogo pasem. Samo goveja živina ima v Evropi nad 100 različnih pasem. Predvsem moramo poudarjati, da so pasme dvojne: 1. deželske ali naravne in 2. umetno vzgojene ali plemenite (žlahadne).

Naravne ali deželske so tiste, ki jih je vzgojila priroda, ne da bi bil človek v to kaj posegel. Umetno vzgojene pa so one, ki jih je zaredil modri in izkušeni živinorejec s pomočjo plemenitve in gojitve.

Sedaj si hočemo ogledati razne pasme.

Govedo. Zaradi boljšega pregleda razdelimo različne pasme v štiri skupine:

1. stepno govedo, 2. dolinska ali nižavska goveja živina, 3. planinsko ali hribovsko govedo in 4. pokrajinska goveda.

1. Stepno govedo drže na južnem Ruskem, na Balkanu, na Ogrskem in Hrvaškem, pa tudi po slovenskih pokrajinah.

Skupni telesni znaki so sledeči: prednji del života je višji od zadnjega. Truplo samo je dolgo in močno, a malo ozko. Rogovi so navadno (pri samcih) dolgi, sivi in navzgor zakrivljeni. Vrat je srednje dolg, močan in okrašen z majhnim podvratnikom (kamžolo). Barva je navadno siva, včasih malo svetlejša ali temnejša.

Stepno govedo je najboljše za delo. Stepni voli so hitri, močni in trpežni. Vročina jim ne škoduje. Za pitanje niso posebne vrednosti. Krave so slabe molznice. Dajo povprečno 400 do 500 litrov mleka v enem letu. Pripomniti pa je, da je mleko stepnih krav jako mastno, slastno in gosto.

Sem spada ogrska pasma. Ogrski vol je izmed vseh evropskih goved najboljši delavec.

Podolsko pasmo rede na Ruskem (pokrajina „Podolija“) ter v Galiciji in Bukovini.

V Bosni in Hercegovini rede balkansko govedo. Zboljšujejo jo z različnimi pasmami, ker sama na sebi ni kaj posebnega.

2. Dolinsko ali nižavsko govedo je doma iz nižav v bližini Severnega morja. Od tod njeno ime. Dandanes jo rede po vsej zahodni Evropi.

Nižavsko govedo je zelo dolgega, velikega in težkega, a skoro nelepega telesa. Ves život je nekam dolg in oglat. Na dolgi, ozki glavi ima kratke, naprej ali pa navzdol obrnjene rogove. Hrbet je skoro raven, križ pa podrt. Noge so tenke. Nižavsko govedo je črnocikaste ali rdečepisane dlake. Druge barve (siva, rjava ali bela) so redke izjeme. Krave so izborne molznice, od katerih dajo nekatere do 4000 litrov mleka na leto. Hitro se razvija in redi, a voli so slabi delavci.

Nekatere pasme: Holandska pasma je navadno črnocikaste ali rdečepisane pa tudi sivomarogaste dlake. Krave so izborne molznice.

Oldenburška pasma je holandski sorodna.

Tu bi še omenili šorthornsko ali kratkorogo govedo. Ta pasma daje sosebnost okusno meso. Kostni ima kakor nalašč sila drobne. Nekateri trdijo, da daje govedo bele barve najboljše meso.

3. Planinsko govedo je razširjeno po vsej Evropi. To živino rede večinoma po hribovskih ali planinskih pokrajinah. Planinsko govedo je vobče lepšega telesa, nego nižavsko. Ima srednje dolg, povit in zalit okrogel život. Glava je krajša in debelejša. Vrat je močan in okrašen z velikim podvratnikom.

Hribovsko govedo je za vse tri glavne dohodke sposobno. Ono je za molžo, za pitanje in za vožnjo. Vsi trije užitki so utelešeni v enem samem živinčetu. To naj nam bo opomin, da je planinska živina za naše slovenske dežele najboljša in najprikladnejša.

Naj navedemo pred vsem nekaj pasem, ki so zlasti za naše razmere važne.

Švicarska enobarvna pasma je doma v južni Švici. Barve je temne, ali pa svetlorjave; od tod ime „enobarvna“. Po velikosti ga delimo v veliko in malo švicarsko govedo.

Krave so izborne molznice, ki dajo do 3000 litrov mleka na leto. Voli so dobri in trpežni delavci. Tudi glede debeljenja nimamo kaj očitati tej pasmi.

Bernsko govedo je doma iz severne Švice. Od tod so jo uvedli zlasti na Nemško in Francosko. To govedo je rdečecikaste ali pa rumenopisane barve. Bele maroge so različne velikosti. Največjo živino te pasme imenujejo tudi bernsko-simentalsko. Krave dajejo na leto do 3000 litrov mleka. Voli so krotki, močni in vztrajni. Izpitani voli tehtajo do 1200 kg. To govedo je skoro za vse tri užitke najboljše, kar jih poznamo v Evropi.

Pincgavsko pasma je doma na Solnograškem. Od tod se je razširila na Štajersko, Gorenje Avstrijsko, Koroško, Kranjsko in Tirolsko.

Barve je skoro vedno rdečkastorjave. Značilna pa je bela dlaka, ki se pričinja na gorenjem delu vratu ter se razprostira bolj ali manj široko po hrbtu in ledji. Bela pega na trebuhu je močno široka, objame prvi nogi in se konča na podvratku. Navadno je tudi rep bel; če ne ves, pa vsaj gornji del.

Pincgavsko govedo je srednje dobro za meso, za molžo in za vprego. Noben užitek ni izredno velik, a vsi so primerno dobri.

(Dalje prihodnjič.)